

ређено, наручито управи те фабрике, да пошље за Свијетли Двор 1000 кила сапунa, у коме дупло више од оних што је до сада Свијетли Двор код те фабрике куповао, будући су за прање виши комади кориснији. Препоручујем да ми буде што прије одговорено кад ћу послати да се сапун прихвати.

С поштовањем:
Перо М. Вукотић.

Из више наведеног писма од стране Дворске Управе, сваки може јасно виђети, колико је добар наш црногорски сапун, може се увјерити да је он најбољи кад је одликован пред најбољима страним преограничним сапунима, а без сваке сумње, Свијетли Двор свагда је за своје употребе најбоље стране сапуне набављао, што трговци доиста за своје трговине не набављају нити могу набављати, почем им не иде у њихову трговачку корист, скупле врсте сапуна набављати.

До сада Црна Гора није имала фабрику које јој могу потребите рукотворине производити, она их није могла ни имати, јер није остало времена да се о индустрији и култури промишља, она је стојала са оружаном руком чувајући српску слободу и своју независност. Она је радо распитивала за фабрике, али које слијевају добре тонове, пушке и јатагане, а за остале потребе питомијег живота није бриге водила нити јој је за то времена остало. Али сада кад су настали дани благословеног мира, кад се има времена о култури и индустрији промишљати, Црна Гора упиње се да и она на том пољу достигне ону висину свијетског призивања, на коју је кроз вијекове са оружјем у руци стојала. Она ради, пресуђује блага и мочваре, да добије комад земље који јој поред свега проширења, које је у пошљедњем рату јуначки добила, веома оскудјева, засипа баруштине за оздрављење нездравих мјеста, просијеца висока брда и тврде литице те прави добро колекто путове за лакши обрт своје трговине, узгаја шуму и разноврсно воће, које је више пута непријатељ кроз вијекова њеног ратовања нечовјечно таманио, подиже индустријалне фабрике из којих се њен производ може са најбољима свијетским производима такмачити.

Црна Гора ни на законодавном пољу не изостаје, сад је воћ година, да је Црна Гора добила свој имовински законик, који је цриен из парави њена духа, њених обичаја, њених традиција, разумљив свакоме. Црна Гора напредује јер јој предњачи њен брижљиви јуначки Владалац, који се не одмара. Дај му Божо дуг живот и сваку срећу, да усрећи нашу милу домовину.

Управа барске сапунаре.

Подгорица, 17 априла.

Његово Височанство, наш премилостиви Господар и Књаз, изволио је обдарити подгоричког подкомандира, гоесп. Селима Бибезића, једним драгоцјеним хатом, у знак Свога превисоког задовољства са вјерном службом Селимовом. Да би показао своју вељу радост на том владалачком дару, окупио је обдарени подкомандир

јучер, 17 априла, све чиновништво ове вароши на свечани објед.

При обједу г. учитељ Омер Бибезић, наздравио је г. г. чиновницима овако: „Поштована господо! Држим да је познато свијема како је Његово Височанство наш премилостиви Господар изволио обдарити мога оца ријетким даром, за то је мој отац жељео сакупити Вас као чиновнике узвишеног нашег Господара а преставнике ове вароши, да видљивим значајем дамо одушке оној радости и задовољству, којим се у здравље Господарево почастии мој отац. Поздрављајући Вас Господо, ја напуштам у здравље нашег преузвишеног Господара Књазу Николе, дај Боже, да му се брзо Његове жеље остваре за срећу Његова Дома и народа, живоно!“

За тим се дигао г. комесар Томаш Вукотић и наздравио г. Бибезићу: „Хвала на данашње окупљање цијелог чиновништва ове вароши. Дај Боже, да ти буде сретан дар који си добио милошћу Његово Височанства Књазу Николе I, и дај Боже да се твоје срце и убудуће све већа задовољава милостима Господарским.“

Тада се дигао и г. Ресул-ефендија, царско-турски комисар, те напио у здравље нашег витешког Господара и Књазу Николе и цијеле владалачке породице, на које се заорило: Живјели!

Мустафа Аџи-Аметовић,
учитељ.

Валовито Бријестово, 18 априла.

Ријеткост је велика, да се ко јавља са ових наших крајева, те за то се ево истакох, да коју проговорим, тијем бар да се похвалим, колико смо унапријед коракнули.

Гледајући на разне стране, гдје се олакшавају тешки пролази путовима и цацима, народ наш из бјелопавлицке нахије а из племена павковићког, зажеље и сам покушати у томе раду, те се постара прокрити себи путове, ради лакшег саобраћаја. Свуда по народу разлијегаху се ријечи: „С помоћу Божјом а у здравље нашег узвишеног Господара, латимо се рада!“

Дакле, могу рећи, да је иницијатива у том предузећу самога народа. Што је науино то је и урадио, и кроз кратко вријеме, ватреним прогњућем и неописаном вољом за рад, буду направљена три пута и то: један, који води између села Јовановића и Сретње; други супрот ових села к планини и, трећи, према селу Реојевића и Граца к планини.

Сви ови путеви били су тешки за пролаз; данас пак може човек безбрижно, јашући на коња, туца проћи.

„Гдје је слога, ту је и божји благослов“, — вели наша народна пословица. Видећи народ, да му све од руке иде, у договору с г. г. коман. Максимом, кап. Јанком Бошковићем, Тиодором Драговићем и општинским кметовима, намисли саградити лијеп пут преко врха Тарана к Данилову граду.

Једнога јутра на глас трубе поврви народ гомилама, снабђевен свим потребним оруђем за рад, те се живо лати посла, при ком се из мочаљских грла разлијегаху пјесме: „Све у здравље Књазу Свијетлога!“

поможе Турчину. Куд је год погом крочио, свуда је налазио себи домовине нове и нове. Па како су силне те турске ордије! Није ни чудо. Баур му пред сабљом ницне пада, Турчин га може посјећи, а може га помиловати, како му је кад хоће. Раја мора сваког десетог дјечака дати у порез, као десетину, красно, живахно дјечаке. Ти послјје буду јаничари; а јачи заробљеници трају се у ордију. Хришћанин, који метне турбан на главу и рече: ел алах ил алах, — ма из шале, већ је Турчин, за хришћанство изгубљен. Таин и заиру, ако нема доста мазга и камила, мора раја на својој теглој марви возити. Узму ли јој и марву, онда се раја преко у плуг да оре, а Турчин рахат живи. Ко ће сили турској одољети.

Јесен мине, зима на прагу; но тамо, код Стамбола, зима кратка, а премаћеће брзо етичне; сва се околина зелени, док још тамо даље сијег све покрива. Стамбол је живима ценет од два свијета.

Војска се лагано скупља, мало рахатује, па се спрема даље. На све стране врева и тишма; јаничари хатлије, куда год пролазе, стану па се цилитају. Силан хатлија брзином муње у трку зрак пресијеца. Мазге преко планина носе лаке товари; брадате, грбаве камиле загушују друмове, носе таин и заиру, и кијејла и слатка млијека и кајмака, да се здрав ослади, а болан и рањен у мукама разгали. Куд гођ пролази турска војска, прате је тзламбаси; клик јунака, рзање коња чује се одаевуда. Дијено је бити војник алахов и сауга пророков.

Премаћеће присије, а војска је на путу. Код Једренета скупн се језгра војске, а огранци већ се према душманину сипунтају. Сулејман, прије него ће се с војском кренути, очитао је молитве у цамија Ејуба, који је први забо заставу на беденима Стамбола. Осам дана траје, док

Сва околна села жељно раде на овоме путу, сложено и живо, те има изгледа, да ће се кроз кратко вријеме довршити.

Сретно да Бог да!

Тежиња за овим радом поникла је из поука нашег општељубљеног Господара Књазу Николе, који се при свакојем кораку стара за добро и напредак свог вјерног народа, те за то шаљемо наше топле молитве к Творцу, да га дуго поживи са свом Свијетлом Породицом.

Лазар Јовановић,
уч. богосл.-учитељске школе.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 22 априла.

Дан рођења Њена Височанства Кнегиње Милене прослављен је и ове године као и навјек, у скровитој нашој престоници, данас, 22 априла. Уочи свечаног дана, још за вида, окитило се Цетиње заставама, а у мрак су засјале улице лијепим освјетљењем свијех прозора. На сам дан било је, послјје литургије у цркви цет. намастира, благодарење, пред Његовим Височанством Њих. Свј. Књазом Нашљедником Данилом и Књазом Петром, преставницима великих држава, свијем министрима, војводама и чиновницима, и мпозином народа. Послјје молитве избачен је са „табије“ 21 топовски метак и било је честитање у Двору.

— Оцуномоћени министар Француске Републике, Г. А. Жерар, провео је ове педјеље два дана у Скадру. Како је тада нао почетак рамазана мухамедовцима, а мјесеца св. Марије католицима, имао је г. Жерар прилику видјети најзанимљивије прилике и особине тамошњег народа, те је много задовољан са својим путем.

— У сриједу у само подне звона манастирска огласише долазак Преосвештеног Митрополита Хаџи-Саве, који је овдје стигао из Оциња преко Ријеке у добро поправљеном здрављу и у најбољем расположењу, што је на његове овдјешње пријатеље и штоватеље најпријатнији утисак учинило. Преосвештеног Хаџи-Саву пред манастиром је дочекао преосвештени г. Митрополит Митрофан, као свога госта. Чујемо, да је г. Митрополит Сава кушио у Оцињу кућу са баштом на самој морској обали, гдје ће се љети моћи купати а зими уживати благо јужно поднебје.

— Јучер, у петак вече, стигао је на Цетиње пресвијетли прапискуп барски, Г. Шимун Милиновић, са

својим секретаром, О. Методијем Радичевићем. Пресвијетли прапискуп науино је, послјје Ђурђева-дне, преко Котора до Сплета, ради промјене ваздуха и окрепљења здравља.

И пресвијетли барски прапискуп дочека је звоњењем звона.

(Споменик Беари.) Овијех дана намјештен је споменик пок. Илији Беари за који допринијеше његови искрени и пуни пјетета пријатељи, да се одуже покојниковој љубави, искренности и раду, као и да даду видљиви знак поштовања науци покојниковој, од које је сваки Црногорац могао имати користи, који је хтио.

Споменик је лијеп, скроман и укусан, а дјело је познатог умјетника Рендића, доброга пријатеља милога „старога“. На вјешто израђеном темељу уздиже се баш красни крст византиског слога вас у мозајку, који се у боје прелијева. Више гроба постављена је плоча са овим натписом, лијено урезаним:

ПАИЈА БЕАРА
РОЂЕН 1844 У ЗЕЛОВУ У ДАЛМАЦИЈИ
СВРШИВ НАУКЕ
ПРЕСЛИ СЕ У ЦРНУ ГОРУ
ГДЈЕ
НАСТАВНИК ГИМНАЗИЈЕ БОГОСЛОВИЈЕ
ТРУДБЕНИК ОКО ДОМАЋЕ ПОЉСКЕ ПРИВРЕДЕ
ПЕТАНАЕСТ ГОД НА
ПРОЖИВЈЕ
НАГЛА СМРТ
ЧЕСТИТИ ЖИВОТ
ПУН ЧОЈСТВА ЗНАЊА РАДИНОСТИ
НА БОЖИ ДАН 1887
ПРЕКИДЕ.

Око гроба поставиће се гвоздена решетка и посадиће се која липа и багрени, да му долазе зујати оне корисне пчелце, које је он толико љубио! Добри наш „стари“, небисмо те заборавили и без споменика, а тај је да се и познји параштај сјети твојијех лијепијех врлина и способности, а све то жељно си улити свом ближњему, а особито овоме народу.

Вјечна ти успомена!

— Здравље двоје дјете г. Божа Петровића, која су боловала од тифа, пошло је хвала Богу на боље. На захтјев дотичних страна исправљено нетачност допешену у прошлом броју „Гл. Црногорца“. Није на име г. Божо нарочито звао др. Мишетића из Дубровника да му лијечи обојелу дјецу — као што је тамо речено, већ је др. Мишетић по жељи кућевног љекара др. Милашића звао на консултацију. Тако свуда у свијету при озбиљној болести чини сваки савјестан љекар, позивајући на договор не једног, већ често и више љекара ако икако прилике допште.

Сулејман војеку код Једренета преброди, а одатле се креће на Софију, гдје га дочека Ферхад-паша с одабраном ордијом. Отуд се крену пут Ниша.

Кад Сулејман с војском у Ниш дође, ту сад сладује рахат, па диван сазива. Насред поља равна код Ниша чадор је свилан разанет, а под њим скупљени паше и везири. Свак падиши у звијезу гледа, а уху приклопи, да чује и види.

Бујук Сулејман прекрштеним погама сједи на свиленом душеку, те започе овако:

— На овој земљи, коју морате предати цар Лазогли пророкову алабјару и газу-Мураду, крви Уркана, нех је љуприја, откуд извор ћитана да орис земљу неврјешнику. Никад мјесец не сјаја тако као ове ноћи. Лазогли пропаде на Косову, но Шерб дуго се одржа. У други вијек послјје Косова загасисмо и савладасмо га тек онда, кад нам Семендрија руку донаде. Смешам нам крети Ђурађ Браниковић, те Шерб са свим не подлеже. Имамо Семендрију у рукама, још нам треба Шабац, јер то су два лакта прима Биграда. Подарив Србе, лакше ћемо с Маџарима. Сломисмо Србе, јер су несложни, не имају права ћитаба; но задобисмо од њих дивне Бошњиз и Херцеговце, опростисмо им одаке, а тиме задобисмо силне хатлије, босанске спахије и одасуд јаничаре, те се сад заклању у име првог пророка, а не у име Исо-неј-гамбера. Сад можемо напријед, да Маџарима дођемо хака главе, јер кад Шерба нема, не ће бити ни Маџара. Сад напријед! ко је Турчин.

Бујук-Сулејман оштро погледа, хоће ли на то когод што проговорити.

— Силни падишо, кад су Шерби сломљени, лако нам је с Маџарима. Но Шерб је гуштерски реп, сиједи га на колико хоћеш, опет се миче. Шумадија је гнијезде тих гуштерова, а глава им је Дели-Бакић. То је орлов сој. Од старине

Новопазарци, послјје великог покоља, кад су наши Нови Пазар отели, Бакићи избјегну, те се населе у Шумадији. Ту саградише дворе, па ту сад буне рају, да се од нас одмеће. Силно су богате онемо стари им допијели, па сад њих пет брата и једна сестра уз остарјелу мајку рупе дин и ногу свуд нам подмећу. Особито се осилио Доли Павле, јаше шамли-хата. Но то му није доста, већ тимари припитомљене јелене горске, па јаше и јелена, језди на друм, у тамбуру бије, попијева, а пркоси Турком. У околини, гдје је турски тефериџ, зулум чини, те се и договара са мутесарифима маџарским око Биграда, а Турко издаје. Бакиће ваља искористити а дворе им разорити, да их плуг замијени — рече одрешито Балибег.

— То је твој савцак, погуби тог делимана и пошљи му у Стамбол главу. А сад послјје разатадука ја ћу с Ахмед-бег-лербегом с ордијом грести пут Шаца, а ти Балибеже подупри везира Пири пашу, а да с ордијом паше пред Биград.

Дигну се ордије, једна на Шабац, друга друмом Смедеревским на Биград.

Велики везир Пири паша удари ордијом својом правцем Биграда, Ахмед-паша с другом ордијом греде пут Шаца, а султан с трећом ордијом иде за овом устоице. Балибег са својим четата хити Смедереву, и ту ће се скупљати силни коњаници, који ће таминици Банат поплавити.

Војске лагано наступају, мноштво је ту таина и заире, брзо се не може, а крче им пута чаркадије, лаке хатлије. Још су војске од Шаца и Биграда далеко, а силни коњаници већ су на Сави и Дунаву, прегазују обје ријеке, па што је хришћанскијех села и вароша, пламену предају. Ноћу су савске и дунавске обале пламеним шаром освјетљене, и пјетар носи грдне колутове модрог дима над Бигра-

— У прошли поведјелник пошао је с Цетиња у Дубровник Г. др. Роко Мишетић.

— У четвртак су присијели из Котора: Г. г. Ј. Сундечић и Илија вит. Рачета.

(Змија тић и народна прича). Прије неки дан набоше шетачи на путу змију тића (винеру), коју су били путници убили. Док су они стајали и изближе мртвог тића посматрали, наиђе једна жена, која гоњане мазгу, стаде, види змију на реч: „Па то је тић; а што гледате људи, што јој главу не стучете?“ „А за што жено, кад је мртва?“ „Е, ако јој се не стуче глава, он е ће га извидати!“ „А ко ће га извидати!“ „Оне“. Жена се бојала да изусте ријеч змије, а кад шетачи навалише, да им рече, ко су те „оне“, стаде им жена причати. „Оне, то су јој друге, својта, мајка и сестре, — оне ће је извидати. Доће по ноћи, пак ће је побљувати и превртати, окретати и намјештати, док је не намјесте опет као што је била. На тада ће да оживи, и љуба је од свијех својих друга. — Куку томе кога она последије закоље, томе нема лијека!“ Док је то говорила узела је крш у руку и ударала је по глави, док је сву главу у млево раздробила. — И задовољна пође даље говорећи „е, сад је не могу оживјети“.

ИЗ ВЕЛИКОГ СУДА.

В. 32.

Год. 1886.

Убиство пона Митра Радетића, из Момишића.

Ноћу између седмог и осмог августа би убијен поп Митро Радетић из Момишића, а на путу међу Горњом и Крушном Главом. На пепицу, при смрти, пред капетаном Новаком Чејовићем, командиром Луком Маркушом, официром и другим свједоцима, изјавио је поп Митро, да га је убио Андрија Јоков Маркуш, исто из Момишића. Покојни поп Митро имао је још толико духа да каже ово:

„Ја сам пошао у Доње Кокоте да купим жито од свећења масла и од воднице, и ухвати ме ноћ међу Крушном и Горњом Горцом. Кад дођох до поља момишичкога, пуче пушка и уби ме озад у плећи, како сјеџах у кола. Пошто ме уби, скидох се с кола и пођох к њему. Убица прискочи и гађа ме двах једно за другом, али ме више не дохвати. Ја виђех на свитак од пушке да је Андрија и да ме гађа револвером. Тада ја падох к земљи да ме не прибије, а он побјеже уз поље, по лијевој страни, а ја пођох на Крушну Главину, у кућу Јова Нешова“.

Тада је дошао и Андрија у кућу Јова Нешова и рекао је попу у очи, да га је он исти убио. У тој кући извађено је попу зрно, и прва испједна комисија нашла је да је зрно од револвера.

На основу изјаве убијеног пона, Велики Суд учинио је испит да се види, је ли га именовани Андрија убио и, ако је, за што га је убио?

Исте ноћи убиства власт је ставила руку на Андрију, узела му револвер на коме се напало да је френско мазан и то више по обично што се мажу револвери. У њему је нађен само један фишек. Комисија, прегледајући револвер, нашла је једну малу цијев од кола, неочишћену добро, и увиђала је да је мирис истротога гара од скорањег изметка. Кад је комисија дошла до тог увиђења, нашла је да је Андрија потонио пут изметнуо све фишке из револвера на звјерад, и то пријед три недјеље, и да је истим револвером гађао два пута, десет дана пријед убиства. Кад је први пут изметнуо све фишке, дао му је био брат му Ђоко пет фишка, а иза другог гађања један, што потврђује и Стано, син Ђоков. По томе излази, да је Андрија имао на Преображење четири фишка у револвер, што освједочавају: Крсто Рамов, Божо Иљов, Мушка Томов и Саво Ристов, да су их тога дана виђели и да револвер бјеше чист, као што се обично носи, на што су и закључку положили. А сјутра дан у вече погинуо је поп и нађен је у револвер Андријин само један фишек.

Према томе, што су на пона избачена три метка, а у револвер је било четири фишка, закључује се да их је Андрија истурпио на пона, а четврти му је остао у револвер.

Пошто Андрија пред судом не признаје да је он убио пона Митра, тражено је да му се пропрати сваки корак онога вечера. Од захода сунца до покланча, виђели су Андрију Пуниша Сипанов и Пашо Мимов. Један сахат прије сумрака, у кући Паве Ристове, па је пошао кући. Његова чељад кажу да је Андрија пред саму ноћ рекао да иде у неког Тома Минова у село, за картице, што Андрија не признаје. И Томо каже да Андрија није у то вријеме долазио у њега за картице. Дакле, од како се не зна ће је Андрија био, до покланча, био је један сахат, узимајући час кад је покланча била у кућу попову; а од како су се прве пушке чуле до покланча, прошло је десет до петнаест минута,

у ком је времену Андрија могао доћи до своје куће и на покланча поћ са осталим сељанима. Будући се Андрија хватао у многа противурјечја и са кажевањем своје домаће чељади, то је испитано, јели се виђао оног дана с попом и јели знавао куд је пошао. Андрија је рекао да пона од подне није гледао, није је знао куд је пошао, а његов синовац Стано вели да је Андрија виђио пона кад је поп кренуо и, што више, да је с њим зборио.

Тим потанким претресом свијех прилика подупири се изјава пок. пона Митра, да га је убио Андрија Маркуш, као и општим мишљењем Момишића.

Но да се види што је морао бити повод овог убиства.

Покојни поп Митро имао је једну давију (правду, парницу) с Јаком, оцем Андријиним, око куповине куће у Момишићу. Маркуш (Јако) је био купин, у Турчину, куће, међу којима је била и попова кућа. Турски суд досуди попу куће, а нареди да се врате паре Маркушу. Међу тим, поп је преда паре суду, а Маркушу се кривало на ту пресуду и није стигло узет паре. Неки сродник понов именом Нико Ђуров, каже да је чуо од Јака Маркуша да говори: „Да Бог да се моји синови ископали, ако ово без крви оставили“. Јако није жив. — Осим тога била је правда између пона и Андрије око једне пчеле. Има свједока Момишића који су чујали од пона Митра да збори, да се боји да ће му смрт бити од Маркуша. Овом страху у њему био је узрок поменута пизма Маркуша противу њега, а доказано је да поп није ни с ким, ни у селу ниш изван, стојао ни у каквој пизми врти завади.

Пресуда.

На основу свега наведеног као и из изјаве пона Митра при смрти, Велики Суд с поуздањем закључује, да је Андрија Јоков Маркуш, из Момишића, убица пона Митра, ма да он то не признаје; због тога се осуђује на смрт.

Ријешено под предсједништвом Г. Војв. Ђ. Матановића. Присутни г. г. чланови: Гавро Вуковић, Јагош Радовић, Марко Вукотић, сердар Р. Пламенац, Перо Јовићевић.

Примједба.

Пошто је пресуда изречена, поднесена је на коначно ријешење Његову Височанству Њазу Николи I. Господар је извољно осуђеном злочинцу

да град одржи, свеједно им ма и чији био, само да сачувају живот и сиротињу. Уз то још неки од вођа шурују с Турцима, пуштају у град Турке, бојаги рад трговине, а ти могу бити и уходе. По свему се онажа, да је близу пропад.

Једно предвече дођу неколико Турака у град, двојица од њих носе на раменима наог Турчина по улицама, вичу на све стране: ево Махдије, зна прорицати и Турчину и Хришћанину. Скупе се око голог Турчина као на чудо, и он заче прорицати, да ће Биоград скоро пасти у руке нацини. Сви се смуте, неки се подижу и вичу: то је ухода, треба га убити. Један од заповједника, Влах Бланко, узга у закриље и пусти слободна пут Смедерева. Био је лажни Махдија, ухода. Страховање и презање од Сулејмана велико, не ће да се Турчину замјери.

У граду и на Авали заповједници Лаврентије Хедервари, Валента Терек, Влах Бланко, Јануш Вот и Јануш Ђорган, а посада мала — „три хајдука, девет капетана“. Велики жагор у граду, све ти је ту узрујао. Бујук Сулејман долази са сином ордијом. Са обје стране виде се турске чете, на Сави турски четоканци продире, чује се и рика тонова, знак да су Турци близу Биограда.

У граду се збуне, не зна ко шта да започне. Заплашена посада на тврдињи авалској, чим сагледа Турке, одмах заједно с вођом побјеже. Авала паде у шаке Сулејману, с њом кључ Биограду. Пири-паша понајмјешта градне топове на острву, и поче синати на варош жестоко ватру. Град ни од куд помоћи. Од скоро дошле су неке чете, бугарски хајдуци стјењени у Биоград, на опљеним варош, повукоше се граду; заповједници их истиснуше, да не би пали граду на храну, а помоћи од њих никакве.

(Наставиће се.)

удјелити милост и свести казну на вјечиту робију у Грможур.

Књижевност.

Иевен, чика Јовин лист доноси у свом седмом броју за 1889. овај садржај: 1. Туцају се, пјесма (са сликом.) — 2. Јанко. Приповијетка Коста Николић. — 3. Сунча се.... Пјесма од Алексе Шантића. — 4. Сан и смрт. Од Крумахера. — 5. Мајска пјесма. Ријечи од Воислава, сложио Вл. Каракашевић. — 6. Лијено је.... Пјесма од Н. Николајевића. — 7. Брат и сестра, пјесма (са сликом.) — 8. Лис, (са сликом.) — 9. Кога да пиштујемо? Пјесма од Алексе Шантића. — 10. Шта да пишем тати? пјесма (са сликом.) — 11. Бадем. Од Ш. — 12. Вјештими ђацима за прецртавање на табли. — 13. Зимња вече и деда Јовине приче. Од Душана Ђурића. — 14. Ријешење даштања. — 15. Наша поштина.

Рукописи и све што се тиче уредништва, шаље се на адресу: Dr. Jov. Jovanović, Wien Hernalser Gürtelstrasse Nr. 9. — „Иевен“ чика Јовин лист излази двапут мјесечно на читавом табаку. Цијена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 ф., за пола године 2 ф. за Србију, Црну Гору и остале крајеве 10 дин. или 5 ф. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 ф. и 50 новч. на пола године. Шиљу се на адресу: Штампарија А. Пајевића у Н. Саду.

Die Blutrache bei den Südslaven, ein Beitrag zur Geschichte des Strafrechts von Dr. M. Vesnitch, Stuttgart 1889.

О крвној освети у јужних Словена. О тој ваљаној расправи проговориће, као што смо дознали, савремени зналац наше историје, обичаја и устанака, П. А. Ровински, у једном од идућих свезака „Нове Зете“.

Умјетност.

По Новос. „Бранику“ доносимо извод из јавног предавања те га је говорио у маџарском „Кишфалудијеву друштву“ чувени једноруки умјетник гроф Геза Зичи у свом концерту у Петрограду, у овоме:

Кад сам стигао у царски двор — вели Зичи — примио ме је кнез Гагарин, главни дворски маршал. На узвишеном мјесту смјештени су били царски дворски свирачи, њих сто двадесет и четири на броју. Имали су на себи црвено, богато златом извојено одјело, широке плаве чакшире, и њиске свијетле чизме.

Чим ме је опазно пуковник гроф Штакелберг, управитељ царског дворског свирачког збора, приступи ми и замоли ме у име цара, да последије концерта отворим што на гласовиру.

— Господине грофе — одговорим му — то је немогуће. Кад ја сахат и по управљам оркестром, рука ми се тако умори, да нијесам у стању свирати на гласовиру.

— А ви свирајте прије концерта, али свакако учините по вољи цару, који вам је велики пријатељ.

— На сред дворане стајао је гласовир. Ја сједнем, почнем пробати и нађем да је добро удешен, а то је на дворанима изнимка као и искрена ријеч.

— Учинићу по вољи цару — одговорим грофу Штакелбергу и ладем знак свирачком збору да буде спреман.

На једно десетак коракаја од оркестра биле су смјештене насловаче од љубичасте свиле и на свакој је био текет од нота сјјева „Повјесница града“ за који сам музику написао.

Отворе се двокрилна врата и у дворану уђе царица у свиленој хаљини љубичасте боје. За њом су ишла дјеца јој, за тим велике кнегиње и велики кнезови и на пошлетку цар.

Кад ме царица опазе, пође к мени. Ја јој похитам у суверет и дубоко се поклоним.

Царица ми пружи руку и запита ме шта ћу свирати на гласовиру.

Ја јој напоменем неколико комада, које сам наумено отсвирао.

Она бјеше задовољна и само ме још замоли, да не напрежем руку своју, која ће и тако много посла имати с оркестром.

У том тренутку приступи ми цар и пријатељски ми стисне руку.

— Од кад се не видијемо, много се што шта догодило што нас је тугом испунило, — рече гласом пуним саучешћа. За цијело нема човјека на свијету који не би дијелио тугу нашег владноца.

Последије тога замоли ме, да отсвирам што на гласовиру.

Кад сам свршио свирање, кнез Оболенски приказа ме великим кнегињама

дом, рекао би, е то је ноћ иза судног дана, мислиш, да ће се вјечни мрак сусити над обраном хришћанства. У Посавини се чује јавк жена и дјеце, — греду, рогови се у пламену руше, силне варнице као репате звијезде показују вијугавом диму пут, и у расвијетљеној ноћи видни грозне чаркације, очи им закрвавене. Он је један нејако дјетенце, отргнувши га с материњих њедара, баца у вие, а на сабљу дочекује; тамо даље красна дјева косе расплетене, лице јој од страхаоте поблиједило, чарне очи на небо упраз, ишчекује милост, али милости у тирјанина нема, десном руком јатаганом пријети, а лијевој је вуче за собом, да му се звјерска еграт невинишћу засити. Јадно дјеви невовање — одби се грана од јоргована, а да заштити чадор блудна силеције. Тамо опет красан мушкарчић клечи, еконио руке и моли за живот, а молбу му још у мисли турски јатаган пресеће. Јавк и риданье на све стране.

Народ се разбјежа како и куд ко може. Неки потегоше Варацину и преко Дунава у Банат; по ту их дочекају дивљи Татари, и што им на коње дође, плаћа животом. Кад се рука умори у кљану, онда се младо, здраво робље није у Једрене на пазар, за рахат и послугу. Угарску нема ко да брани, нема Сибирјанин Јанка, нема Зтај-деспота, нема кнез-Павла, ни Јакшића. Бујук-Сулејман навалио на Угарску, а у Будимграду великани један друге баштине отимају, — Лауш краљ нема војске, сиромашан је, храну се милостињом својих великанских слугу.

Ахмед-паша стиже с војском пред Шабац град. Град брани шака мала, али сви јунаци. Турци град опсели, топови намјештени, а посада градска поћу навалом себи пута крчи. Немогуће. Велика је сила турска. О ињидији, последије молитве, нагна Турци јуришем и град освоје. Шака

руским и црногорским кнегињама Стани и Милице.

За мало замоли ме цар, да отпочнем концерат с оркестром.

Не бјеше свакидашња појава када је оркестар на миг моје палице почео свирати пред силним царем руским.

Композиција моја допала се. Тапшање биваше све јаче и јаче.

Послије седмог одјелка, дао сам свирачима одмора од десет тренутака.

За то вријеме опет ми је приступио цар и разговарао се са мном тако љубазно и пријатељски, да сам заборавио, да се са мном разговарао силни и моћни цар велике Русије.

— Ваше Величанство — рекох ја — показује толико знања у музичкој умјетности, да ми се све некако чини, да би Ваше Величанство знало управљати оркестром. Опористе Ваше Величанство, што се усудих то рећи.

Цар се насмија слатко, од срца.
— Да имам времена, не велим да не би то радо и весело учинио. Ја јако радо имам музику.

Опет узмем палицу у руку и оркестар отсвира и свршетак моје композиције и на моје задовољство, и на потпуно задовољство свијетлог збора слушалачког.

Цар ми се топло захвали на труду и питање ме, да ли сам био задовољан с оркестром?

На мој одговор, да је оркестар изврстан и да му ваља пара тражити, цар се насмијеш, приступи оркестру и похвали га.

Гроф Штакелберг и свирачи мај те нијесу искочио из коже од радости на ту похвалу цареву.

За тим опет ми приступи цар и позове ме на закусак.

У дворани у којој бјеше читава шума од палмовог дрвећа, очекиваху нас постављени столови.

Ту сам представљен био и престолонашљедику.

То вам је лијен, понисок човјек, пријатан и мио у разговору, а доброта му провирује из говора и сваког му покрета. Јако наљичи на нашег сувише рано преминулог краљевина Рудолфа.

Велике кнегиње лијоне су све по реду, ал' међу њима је најумиљатија и најумиљатија великог кнеза Владимира жена.

Царица је тако милостива била да ми је за спомен дала слике своје дјете.

Цар је био напредно добар домаћин. Весело је пушио своје цигарете, и сваки час ме пудио, да пијем и да једем.

— Поткрепите се знам да сте уморни.

Кад је видно како ја из малих чашница пијем марсадеко вино, рече ми шалећи се:

— Ви нијесте прави музичар! За тако велики посао, што га сад свршите, малена је та чашница.

И царица ме је више пута ословила. У опште и цар и царица љубазном снахотљивошћу и пријатељским предисретанством својим тако ме задужише, да ће ми тренуци, пробављени на рускоме двору, остати у најдешњој, у вјечној успомени.

При расстанку рече ми царица:

— Жалим, јако жалим, што ћете из Петрограда понијети туђиу успомену. Чисте се бојим, да ћете пожалити, што сте амо долазили.

Никад нећу заборавити глас, којим је царица изговорила те ријечи.

Ја сам био јако узбуђен, и само сам толико могао одговорити, да лакше можемо сносити и највећу тугу, кад нас теши најплеменијија и најбоља жена на свијету.

Царица ми пружи руку и погледавши ме мило својим очима дивне љепоте, рече ми умилјатим гласом:

— До виђења, дакле, на јесен!

Т.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Промет домаћих производа у Црној Гори.

Шикшић, 16 априла 1888.

На данашњем назару биле су развој трговини цијене ове:

Волови, цијена по комаду по 44—50 фор. — Краве, цијена по комаду по 15—20 фор. — Жито руметиново, кило по 8 н. — Брашно руметиново, кило по 8³/₄ новч. — Пшеница, кило по 8³/₄ н. — Јечам, кило по 7 н. — Просо, кило по 7 н. — Кртола, кило по 2 н. — Месо суво, кило по 22 н. — Лук сад, кило по 13 н. — Дуван у листовима, кило по 40 н. — Дуван дограм, кило по 30 н.

Разне биљешке.

По биоградским новинама (нама ти бројеви нијесу стигли, осим шабачког „Либерала“ који је за ту прилику изашао у свечаном руху) јавља „Браник“:

(Српски краљ Александар I.) величанствено је дочекан први дан Ускрса у Шапцу. Пратили су га регенти: Ристић и Протић и министри Грујић и Таушановић. Народ је краља са неописаним одушевљењем испратио и тако је исто и у Шапцу дочекан. Првог дана Ускрса увече био је Шабац дивно свијетљен. Кад се краљ појавио на балкону клицању народа не би краја. Једва је дошао до ријечи гимназијски управитељ Марковић да поздрави краља, а за тим је пјевачко друштво отпјевало химну. Народ се из далека слегао, да види љубљеног краља свога и сузе радости лиле су се на догледу мила краља. Други дан Ускрса био је на архијерејској служби. Полије службе је примао разне депутације. Том приликом је краљ рекао депутацији вароши Шапца: да је сретан, што ће из постојбине дједа свога понијети сабом тако дивну успомену. Краљ је јавио и краљици Наталији и краљу Милану, како је дивно дочекан. Други дан Ускрса после подне изашао је краљ на поље мишарско и ту се помолио Богу за душе оних српских јунака, који су на том пољу пали бранећи слободу и независност мајке своје Србије.

Исти лист биљези ово:

Други дан ускрса посетије подне у 4 сата сарањен је новосадски и бајски велики жулан Феликс Парчетић од Ракоци на овдашњем католичком гробљу. Како је било лијепе вријеме а и општи празник, то се силан свијет овдашњи и са стране скупио, да отпрати до вјечне куће поглавицу ове вароши. Главна улица бјеше дупком пуна свијета а дунавску улицу у којој је стан покојников, заузела су изасланство разних корпорација, са ученицима и наставницима наше српске и државне гимназије. Док је још на самртном одру лежао покојник, пристизали су са разних страна пријатељи и поштоватељи му, да изразе саучење удовици на великом губитку, а пристигли су и силни вијенци који су при погребу на двојих коких пошени на гробље До 120 вијенаца је било свега, а то је знак да је покојник имао широка познанства и да је био љубљен и поштован у кругу оном у коме се кретао.

При опјелу су чинодјествовали абати: бајски Берени и старо-бечејски Сулик и новосадско римокатоличко и унијатско свештенство. Послије свршеног опјела крену се сировод гробљу Напријед је ишло радничко друштво за тим редом: техничка задруга, пожарачко друштво, депутација српске православне цркве општине, депутација римокатоличке општине, депутација лутеранске и калвинске општине, депутација јеврејске општине, петроварадински официјери кор 70. пуковније и новосадско 6. пуковније магистратски и судски чиновници и представници наше вароши и Баје и т. д.

Пјесму посмртницу је за вријеме сировода свирала војничка-капела 70. пуковније.

Иза тих корпорација ишла су двоја кола са вијенцима једна за другим а за њима је на четворопрежним колима пошено тијело покојника.

За вријеме сировода горно је гас и и кандалабри гјеху увијени у црно, а са јавних здања су се виле црне заставе.

На сироводу је било и много саучесника са стране. Тако смо између многих странаца, који дођоше, да одаду последњу пошту покојнику, видјели: дра Милутина Татића и Едуарда Пијуковића судије код краљеве табле.

На сироводу је било између 4—5000 душа на ипак је све ишло у најбољем реду. Ова подиција је показала, да се зна у овако ријетким приликама паћи.

Толико „Браник“. Ми смо имали прилике да познамо покојног „великог жулана“ новосадског (тако зову тамо управног чиновника, који се у Далмацији зове „цирку“, а у Србији окружни начелник) не само као лијеног, поштеног и друштвеног човјека, по и као доброг „Буњевца“. Познато је највише читаоцима да се Буњевцима зову они Срби католици за надног нађења, који су се за владе Ђекара Карла VI-ог и царице Марије Терезије преселили из Далмације и југо-западних крајева Босне у Бачку. Мађари их и не зову дружице но Далматинци (Dalmataci). Главно је мјесто буњевачко Суботица, највиши град у јужном словенству (броји близу 80.000 душа, од којих преко 40.000 самих Буњевца, а неких 4—5000 православних Срба).

Спокојним Перчетићем провели смо потоњи пут на обједу у познатог веленосједника и милионара нашег Лазара Дујићерског, у Новом Саду. Брат Буњ бјеше много весео и, при чаши лијеног шампањског, стаде пивати буњевачке пјесме, и сјети се своје старине.

— Ја сам увик желио видети Далмацију, рече, тамо је наша старина; да видим имали тамо још кога од мога племена. Но никад ми та жеља није била тако јака као сад. Не могу више чекати, још овог дита идем тамо“. Па одмах настави:

„Па како оданде није далеко Црна Гора, дошао бих и на Цетиње, само“, ту мало засташе, „не знам бих ли смио?“

— А што да не бисте смијели?“

— Ако Црногорци чују да сам ја мађарски чиновник, „феиншан“, неће им бити мило.

— Не мислите ви за то. Црногорци примају лијепе свакога странца, а вас ће и љепше кад буду разумјели да сте им једнокрвни брат.

— Мило ми је кад се немам ничега бојати.

— Чегу бојати! Ви можете прошетати по свој Црној Гори, сигурније но по сред Пеште.

— Е, заиста ми је мило то чути. Кад је тако, баш ћу доћи, за цио ћу доћи.

Не рече „ако Бог да“ и, не прође ни мјесец дана, пође да види старину — свијех смртних људи.

У истом броју „Браника“ читамо:

(Велика несрећа.) Нашег поштованог пријатеља и познатог српског родољуба г. Ису Павловића вел. биљезника у Митровици сналаш је велика несрећа. Његова најстарија кћи Даринка боравила је у гостима код своје мајке Регине Шишман и ујака дра Шишмана љекара у Социји Нољу од 7. на 8. априла упадну зликовци и убију стару гђу Шишманку и госпођицу Даринку ћерку г. И Павловића. Кад је ујак др. Шишман видео да му мати и сестрична дуго не излази из камаре, он уђе у камару и види жалостан приказ: мати и сестричина леже мртве, заклане зликовачком руком Види се каква је јавна сигурност у Бугарској! Нека тужни родитељи приме наше дубоко саучење у њиховој великој тузи!

У истом листу налазимо ову биљешку:

Поп Милан Ђурић, српски емигрант, враћајући се са Цетиња у Србију, провео је два дана у нашој вароши и синоћ је брзим влаком отпутовао у Биоград.

НОВЕ КЊИГЕ

СВЕТ ТЕ ЧИТАТ, пјесме моје од Змаја. За гласовир удесио Х. Дубек. 80 н.

БЕН ХУР, роман из времена Христовог. Превод. — — — — — 96 н.

ЖИВОТ ПРВИХ НАСЕЉЕНИКА АУСТРАЛИЈЕ. Превод Никетића и Путинковића. — — — — — 60 н.

GORSKI VIJENAC, латиницом. 50 н.

ЖЕНИДБА И УДАДБА. Позоришна игра у III чина од Ј. Стер. Поповића. 25 н.

МУШКОВАНА, роман од Ј. Крешевског. — — — — — 1. ф.

НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ из Србије, Лике и Банје. Скупио Григ. А. Николић. 35 н.

СЛИЦИЦЕ ИЗ НАРОДНОГ ЖИВОТА. Од И. В. Светозарова. — — — 30 н.

ПОУЧНИ РАЗГОВОРИ из народне економије. Написао Морис Блок. 21 свеска Коњевихеве задужбине. — — — 12 н.

БЕЦА РОБИЈАЦИ. Од Т. Ј. М. 50 н.

ВЕСЕЛЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ. Од Абуказема. — — — — — 75 н.

ТРИ МЈЕСЕЦА ПОД СНИЈЕГОМ. Од С. Бојановића. Превод с француског. 40 н.

СВЕТИ САВО српски просвјетитељ у народним пјесмама. — — — 15 н.

ТРАГЕДИЈА У МАЈЕРЛИНГ. Догађај аустријског престолонашљедника Рудолфа и Марије Вечере. — — — 12 н.

ОРФЕИ И ЕВРИДИКА. Приповијетка. Слуга, Смрт и Прва љубав са 3 слике. Од А. Карановића. — — — 25 н.

С ДРИНЕ НА НИШАВУ 1877 и 78. Приповијетка М. Шапчанина. — — — 60 н.

ОЛИВЕР ТВИС. У 3 књиге. Превод Мите Ђорића. — — — ф. 1 и 80 н.

ПРИПОВИЈЕТКЕ Душана Роговића. Књига I. — — — 50 н.

РОБИЈАШЕВА ШТЕРКА. Позоришна игра у 3 чина. Превод Јов. Грчића. 40 н.

ВЛАДИСЛАВ краљ угарски. Трагедија у 5 чин. од В. Ђорића. — — — 75 н.

ПРОБЛЕМАТИЧАН СВЕТ. У 3 књиге. Од Ф. Шпилхана. — — — ф. 1 и 80 н.

Цетиње, 20 апр. 1889.

КЊИЖАРА
М. Л. ИВАНИШЕВИТА.

ОГЛАСИ.

ОПШТА АГЕНЦИЈА

С. М. MÜLLER;

Hatton Chambers, Hatton Garden,
London, E. C.

Прима се представништва знатних и поузданих трг. кућа у свакој врти трговине. Пошљања, куповања и продаје по наредби.

Знатна стоваришта претворена су у инглеску задругу.

СВЕЗЕ ПРВЕ ВРСТЕ.

26—30

(JAMES MILES & SON)

JAMES MILES & SON,

61, Farringdon road, 61,
London, E. C.

Непосредан увоз узјетничке робе, слика, гласовира, часовника (сахатова) сваке врсте, ковина од сребра, азата и туча, драгога камења, порцулана, судова (керамике), путаца, рукавица, четака, и т. д. и т. д.

Услуге се нуде позданим кућама.

26—30

ОГЛАС.

ПРВИ ПРОИЗВОД ЦРНОГОРСKE ФАБРИКЕ САПУНА
ВОЈВОДЕ МАША ВРЕЊЕ.

Јављам поштованом грађанству, као и свијем трговцима у мјесту и по унутрашњости, да сам отворно велико складиште црногорског сапуна.

Цијена је као и на фабрики, на име: 36 новч. а. вр. килограм на мало, а ко наручи на крупно, давам по 30 форината 100 килограма.

Такође у мом складишту има и УЉА из поменуте фабрике по 40 новчића а. в. литар.

МАРКО ДРИТАНОВИЋ